

Pielikums pie 2019. gada 20. jūnija iesnieguma

Rīgā, 2019. gada 8. maijā

Biedrības „EAPN-Latvia” priekšlikumi visiem pieejamas un kvalitatīvas izglītības nodrošināšanai

Atzīstot izglītības lomu nabadzības mazināšanā, kā arī pilsoniskas sabiedrības stiprināšanā, biedrība „EAPN-Latvia” izvirza šādus priekšlikumus, īpaši uzsverot to, **ka kā tālejošs mērķis jāizvirza bezmaksas izglītība, vērtējot valsts budžeta līdzekļu ieguldījumu kā ilgtermiņa investīciju cilvēkos**, nevis kā budžeta izdevumus:

Pirmsskolas izglītība.

- jānodrošina pirmsskolas izglītības iestāžu ģeogrāfiskā pieejamība, it īpaši lauku reģionos, saglabājot esošo bērnudārzu tīklu, kā arī pašvaldībām veidojot jaunas izglītības iestādes;
- visas izglītības sistēmas pāreja uz mācībām tikai latviešu valodā jāveido no zemākā – pirmsskolas izglītības – līmeņa, atsakoties no apmācības krievu valodā, lai bērni, uzsākot mācības skolā, spētu pilnvērtīgi apgūt mācību vielu latviešu valodā.

Vispārējā izglītība.

- jāveido tāda izglītības sistēma, kur visi vispārējai izglītībai nepieciešamie līdzekļi: materiāli, piederumi un pasākumi (piemēram, mācību ekskursijas), kā arī ēdināšana katram izglītojamajam tiek nodrošināti bez maksas;
- jānodrošina iespēja iegūt izglītību pēc iespējas tuvāk bērna dzīvesvietai (īpaši lauku apvidos), veidojot pietiekamu skolu tīklu;
- jāstimulē individuāla pieeja katram skolēnam, īpaši bērniem ar mācīšanās grūtībām un uzvedības traucējumiem; lai to nodrošinātu, skolās jāveido klases ar mazāku skolēnu skaitu;
- jāveido tādas vispārējās izglītības programmas, lai bērnos attīstītu reālajai dzīvei nepieciešamās prasmes, sadarbības prasmes, izpratni par veselību un mazinātu atkarību no tehnoloģijām;
- jāatbalsta vecāku un pašu skolēnu iesaistīšanās izglītības satura veidošanā;
- lai vairotu toleranci sabiedrībā, jāatbalsta izglītība par citām kultūrām.

Pāragra mācību pamešana.

- jāveicina bērnu un jauniešu motivācija iegūt izglītību, veidojot izpratni par izglītības lomu turpmākajā dzīvē; ar likumu nosakāma obligāta vidējā izglītība;
- jāvērs uzmanība uz vienaudžu vardarbības mazināšanu skolās, it īpaši, ja iemesli sakņojas sociālajās problēmās, veidojot izpratni un līdzcievīgu attieksmi pret sociāli mazaizsargātajām grupām;

- valsts līmenī jāvērs uzmanība uz romu iekļaušanu izglītības sistēmā;
- jāsniedz atbalsts bērnu vecākiem un ģimenēm, lai viņi spētu motivēt savus bērnus mācīties un nodrošināt bērniem izglītību.

Arodizglītība.

- valsts līmenī nepieciešams attīstīt arodizglītības iespējas, gan palielinot profesionālās izglītības iestāžu skaitu, it īpaši ārpusrīgas reģionos, gan pieejamo mācību programmu klāstu.

Augstākā izglītība.

- kā tālejošs mērķis jāizvirza bezmaksas augstākās izglītības pieejamība visiem;
- augstskolu absolventiem, kas izglītību ieguvuši par valsts budžeta līdzekļiem, jānosaka noteikts laika posms, kas jānostrādā apgūtajā profesijā Latvijā;
- jārisina jautājums par valsts galvotu studiju kredītu pieejamību, it īpaši jauniešiem no trūcīgajām ģimenēm;
- jāievieš adekvāta stipendiju sistēma, lai studējošie varētu segt ar mācībām saistītos blakus izdevumus (piemēram, par mājokli, pārtiku);
- jānovērš apstākļi, kas izkropļo augstākās izglītības sistēmu (piemēram, jaunieši izvēlas studiju programmas, kur iespējams mācīties par valsts budžeta līdzekļiem vai par iespējami zemāku mācību maksu, taču pēc tam nestrādā apgūtajā profesijā);
- jāizvērtē pašreiz spēkā esošie studiju un studējošo kredītu atmaksas noteikumi, uzliekot kreditoram pienākumu individuāli izvērtēt katra kredītņēmēja spēju segt kredītmaksājumus.

Interesu izglītība.

- valstij un pašvaldībām bez maksas jānodrošina pēc iespējas lielāks interešu izglītības nodarbību klāsts;
- jāstimulē sabiedrības izpratnes veidošana un bērnu motivācija par interešu izglītības nozīmīgumu, tādējādi vairojot bērnu un jauniešu sekmes vispārējā izglītībā un konkurētspējā;
- jāattīsta interešu izglītības iestāžu tīkls, lai bērniem nodarbības būtu pieejamas pēc iespējas tuvāk dzīvesvietai;
- nepieciešams papildus organizēt interešu izglītības nometnes skolēnu vasaras brīvlaikos, kurās būtu iespējams apgūt arī dzīvei nepieciešamās iemaņas.

Pieaugušo izglītība. Mūžizglītība.

- jāizvērtē valsts budžeta līdzekļu izmantošanas efektivitāte Nodarbinātības valsts aģentūras īstenotajās pieaugušo izglītības programmās;
- jānodrošina Nodarbinātības valsts aģentūras rīkoto pieaugušo izglītības programmu lielāka pieejamība interesentiem (piemēram, samazinot gaidīšanas laiku);
- jāveicina pārkvalifikācijas iespējas pieaugušajiem atbilstoši darba tirgus prasībām, tai skaitā „otrās iespējas” izglītība, jāpaplašina piedāvāto mācību programmu klāsts;
- jānodrošina tādu programmu piedāvājums senioriem, kas veicina viņu sociālo iekļaušanu un reālās dzīves prasībām atbilstošu tehnoloģiju pratību: svešvalodu kursi un datorapmācība; aktīvāk jāpopularizē jau esošās labās prakses, ko sniedz nevalstiskās organizācijas, pašvaldības un komersanti.

Izglītība atbilstoši darba tirgus pieprasījumam.

- Arodizglītības, augstākās izglītības un pieaugušo izglītības programmām visos līmeņos jābūt saskaņotām ar darba tirgus pieprasījumu pēc noteiktu profesiju speciālistiem.

Izglītības pieejamība personām ar īpašām vajadzībām.

- nepieciešams vairāk veidot atbilstošas izglītības programmas bērniem un jauniešiem ar īpašām vajadzībām;
- jāattīsta pieaugušo izglītības iespējas cilvēkiem ar invaliditāti, jāveido bezmaksas apmācību programmas un konsultācijas uzņēmējdarbībā;
- jānodrošina vides pieejamība izglītības iestādēs cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

Pedagogu atalgojums.

- lai sniegtu kvalitatīvu izglītību izglītojamajiem un motivētu pedagogus, tiem jānodrošina konkurētspējīgs atalgojums vismaz valsts vidējās darba algas līmenī.

Sagatavoja biedrības „EAPN-Latvia” Eiropas Sociālās politikas darba grupa